

ما نزل من القرآن في علي [عليه السلام]

تأليف: احمد بن محمد رازی حنفی (قرن هفتم)

تحقیق: سید عبدالعزیز طباطبایی یزدی (م ۱۴۱۶)

چکیده: محدثان و مفسران شیعی و سنی، دهها کتاب و رساله مستقل در مورد آیات نازل شده در شأن امام امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام نوشته‌اند، که بخشی از میراث گرانقدر فرهنگ اسلامی در زمینه «اسباب النزول» را تشکیل می‌دهد.

یکی از این آثار، رساله‌ای است به نام «ما نزل من القرآن فی علی» [علیه السلام]، نوشته احمد بن محمد بن مظفر رازی، محدث و مفسر و فقیه حنفی، که در قرن ششم و هفتم هجری قمری می‌زیسته است. این رساله کوتاه، ۱۵۶ آیه از قرآن را در بردارد که در شأن امام علی علیه السلام نازل شده است. این رساله، بر اساس نسخه خطی آن، موجود در کتابخانه سلیمانیه (در کشور ترکیه) برای نخستین بار منتشر می‌شود.

کلید واژه‌ها: قرآن، اسباب نزول / رازی حنفی، احمد بن محمد / علی بن ابی طالب علیه السلام، فضائل / علی بن ابی طالب علیه السلام، آیات قرآنی / امامت، ادله قرآنی / امامت، آثار اهل سنت.

۱ - مقدمه

۱-۱. آشنایی با مؤلف (۱)

احمد بن محمد بن مظفر بن مختار رازی حنفی، زاده ری، مقیم در آقسرا - که ابوالفضائل و ابوالمحامد کنیه‌اش بود - از دانشمندان حنفی قرن هفتم بود که پس از سال

---

۱ - برگرفته از کتاب «اهل البيت عليهم السلام في المكتبة العربية» نوشته علامه محقق فقیه سید عبدالعزیز طباطبایی یزدی، ص ۶۴-۶۵ و ۴۵۴-۴۵۵.

۶۳۱ در گذشت.

داوودی در طبقات المفسرین او را به عنوان «فقیه رازی حنفی صوفی مفسر» ستوده و در باره‌اش گوید: «به دمشق آمد و در جامع آن شهر تفسیر قرآن گفت. سپس به روم رفت و متولی قضاوت و تدریس شد، و احادیث زیادی از مشایخ روایت کرد». (طبقات المفسرین، ج ۱، ص ۸۶)

ابن عدیم نیز در کتابی که در تاریخ شام نگاشته، در باره‌اش گوید: «احمد بن مظفر بن مختار، ابوالعباس رازی، قاضی فقیه ادیب شاعر حنفی، متولی قضاوت در روم...» (بغیة الطلب، ج ۳، ص ۱۱۴۹)

در کتابهای ایضاح المکنون ج ۱ ص ۱۷۴ و معجم المؤلفین، ج ۲ ص ۱۵۸ نیز در باره او مطالبی آمده است.

از آثار او، «حجج القرآن» است که در مصر، توسط مکتبه محمود صبیح چاپ شده است.

وی همچنین «بذل الحبا فی فضل آل العبا» را نوشته، که در اجازه‌ای که به شاگردش کمال الدین جمشید بن یهوذا داده، از آن نام می‌برد.

این اجازه، در تاریخ ذی العقده ۶۳۱ در مدرسه مظفریه در شهر افسرا^(۱) صادر شده، و متن آن در آخر کتاب «حجج القرآن» منتشر شده است.

۲-۱. در باره این رساله

یکی از آثار ابن مختار، رساله‌ای است کوتاه با عنوان «مانزل من القرآن فی علی» [علیه السلام].

محقق طباطبایی که این رساله را شناسایی کرده، در وصف آن می‌نویسد: «نسخه‌ای خطی از آن در مجموعه لاله لی - ضمن مجموعه رسائل به شماره ۳۷۳۹ - در کتابخانه سلیمانیه در اسلامبول دیدم. تمام این مجموعه، رسائل این مؤلف است که نصرالله بن محمد قصری در سال ۷۳۸ کتابت کرده، و رساله مورد نظر ما، در این

۱ - محقق طباطبایی می‌نویسد: از این عبارت بر می‌آید که او در آق سرا قاضی بوده و مدرسه‌ای به نامش برپا شده است. (اهل البيت فی المکتبة العربیة، ص ۶۵).

مجموعه، از برگ ۲۱ - ب آغاز می‌شود.^(۱) من در سفر خود به ترکیه به سال ۱۳۹۷ هجری قمری، نسخه‌ای از آن نوشتم و ضمن مجموعه «نتایج الاسفار» جای دادم. در همین مجموعه، از حوزه‌ای از مؤلف هست که به شرح حال خود اشاره کرده و می‌گوید:

و أحمد الرحمان، و اسمی احمد
و جدی المظفر المعظم
و مولدی الری و نعم المولد
فرغت منها فی ربیع الأول
و والدی محمد و سید
و بعده المختار جدی الأقدم
یخرج منه المؤمن الموحد
و الحمد لله العلی الأعدل
الی ثلاثین مع الستمئه^(۲)

مؤلف، در این رساله، ۱۵۶ آیه از قرآن را که در فضیلت امام امیرالمؤمنین علیه السلام نازل شده، به شیوه ارسال مسلم بیان می‌دارد.

به عبارت دیگر، مؤلف، شأن نزول این آیات را به قدری روشن می‌دانسته که نیازی به ذکر حدیث و سند و بررسی آنها ندیده و در کمال اختصار، این آیات را آورده است.^(۳) البته با وجود همان اختصار، راهنمایی مفید برای پژوهشگران است که تفصیل را از کتابهای تفسیر و حدیث به دست آورند.

۳-۱. درباره موضوع

در باره آیات نازله در شأن امیرالمؤمنین یا دیگر ائمه معصومین علیهم السلام، کتابهای زیادی نوشته شده است. علامه شیخ آقا بزرگ تهرانی کتابهایی در این موضوع، از دانشمندان و محدثان پیشین نام می‌برد. از جمله:

ابو اسحاق ابراهیم ثقفی (م ۲۸۳)، ابونعیم اصفهانی (م ۴۳۰)،^(۴) ابی احمد عبدالعزیز جلودی (م ۳۳۲)، ابوالفرج اصفهانی زیدی (م ۳۵۶)، ابن ابی الثلج (م ۳۲۵)،

۱ - چنانکه از دست نوشته مرحوم طباطبایی، بر می‌آید، این رساله برگ ۲۱ تا ۲۳ مجموعه یاد شده است.

۲ - ر.ک. اهل البيت عليهم السلام في المكتبة العربية، ص ۴۵۴ - ۴۵۵.

۳ - فقط ذیل آیات شماره‌های ۳۹، ۵۲، ۵۵، ۱۴۰، توضیحاتی مختصر - در حد چند کلمه - آمده است.

۴ - اصل کتاب او به دست نیامده، ولی بخشی از آن بازسازی شده و تحت عنوان «النورالمشتعل من کتاب ما نزل» منتشر شده است (تحقیق: محمداقبر محمودی، چاپ تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد

ابن اورمه قمی، ابو عبدالله مرزبانی (م ۳۷۸)، ابو موسی مجاشعی (قرن سوم)، ابن حجام (قرن چهارم)،^(۱) عبدالعزیز جلودی (م ۳۳۲)، ابن عیاش جوهری (م ۴۰۱).^(۲)
 همچنین از آثار محدثان و مفسران عامّه در این موضوع، می‌توان از آثار اینان یاد کرد:
 ابوالحسین احمد قزوینی، حسین بن حکم حبری (م ۲۸۶)، ابوبکر شیرازی، حاکم
 حسکانی (قرن پنجم)، حاکم جشمی (م ۴۹۴)^(۳)
 در میان آنچه تاکنون منتشر شده، از این کتابها می‌توان نام برد:
 - تنبیه الغافلین، حاکم جشمی، تحقیق: محمدرضا انصاری قمی. تهران: کتابخانه
 مجلس.

- شواهد التنزیل، حاکم حسکانی، تحقیق: محمداقرا محمودی. تهران: سازمان چاپ
 وزارت ارشاد.

- تفسیر الحبری، حبری، تحقیق: سید محمدرضا حسینی جلالی، بیروت: مؤسسه آل
 البيت عليهم السلام، ۱۴۰۸ ق.

در مقدمه تحقیق تفسیر حبری، فهرست بیش از شصت کتاب در موضوع آیات
 مربوط به امیرالمؤمنین علیه السلام آمده است.

۴-۱. در باره محقق و مصحح

دانشمند وارسته و پژوهشگر کم مانند، مرحوم آیه الله سید عبدالعزیز طباطبایی، در
 سال ۱۳۴۸ هجری قمری، در خانواده‌ای علمی و اصیل در نجف اشرف زاده شد. نسب
 او از طرف پدر و مادر به فقیه بزرگ شیعه مرحوم آیه الله سید محمد کاظم یزدی صاحب
 عروة الوثقی می‌رسد. دروس حوزوی را نزد اساتیدی پارسا و دانشور، همچون: سید
 هاشم حسینی تهرانی، سید جلیل یزدی، شیخ صدرا باد کوبی، سید علی علامه فانی
 اصفهانی، سید عبدالهادی شیرازی، سید ابوالقاسم خوئی فرا گرفت. و بیش از ربع قرن
 در جوار شیخ آقا بزرگ تهرانی و شیخ عبدالحسین امینی - در مقام شاگرد و همکار و
 همدست - به تحقیق، کتابشناسی، نسخه‌شناسی و فهرست نگاری اشتغال داشت. در

۱- بخشی از این تفسیر نیز بازسازی و منتشر شده است. (قم: انتشارات دلیل ما).

۲- ر.ک. الذریعه الی تصانیف الشیعه، ج ۱۹، ص ۲۸ - ۳۰.

۳- ر.ک. اهل البيت عليهم السلام فی المكتبة العربية، ص ۴۴۴ - ۴۵۵، ۱۰۳ - ۱۰۴، ۲۶۱ - ۲۶۴.

طول سالهای اقامت پر برکت در نجف و قم، دهها محقق را به شیوه خاص پدرانہ تربیت کرد، و بیش از صد کتاب و مقاله و رساله نگاشت یا تحقیق و تصحیح کرد، که اکثر آنها هنوز منتشر نشده است. (۱)

تا آخرین شب عمر خود - هفتم ماه رمضان ۱۴۱۶ هجری قمری - ارشادهای پدرانہ خود به اهل تحقیق را ادامه داد، چنانکه کتابخانه‌اش (در شهر قم) پس از رحلت آن فقیه، همچنان در خدمت محققان است. (۲)

۵-۱. سخن آخر

«نتائج الاسفار» یکی از دفاتری است که یادگارهایی از سفرهای پربار علمی محقق طباطبایی را در بر دارد. این کتاب - که اصل آن، هم اکنون در کتابخانه ایشان در قم موجود است - شامل قطعاتی منتخب از کتابها و رساله‌های مختلف خطی در فضائل اهل بیت علیهم‌السلام است، که متن کامل بعضی از رسائل نیز در آن آمده است.

یکی از رسائل این مجموعه، رساله «ما نزل من القرآن فی علی» [علیه السلام] نوشته احمد بن محمد رازی حنفی است که اینک با همکاری جناب آقای سید علی طباطبایی فرزند مرحوم محقق طباطبایی و مسئول کتابخانه آن فقیه، برای نخستین بار به محضر اهل تحقیق عرضه می‌شود، و در اینجا باید همکاری ایشان را سپاس گزاریم. این اثر، از جمله آثار محقق فقیه ما است که فرصت تحقیق کامل بر روی آن نیافته‌اند، و گرنه ممکن بود به نوعی کاملتر از این ارائه شود.

با درود به روح والای معظم له، خوانندگان فرهیخته را به بهره‌گیری از این رساله نفیس قرن هفتم فرا می‌خوانیم.

دفتر نشریه سفینه

۱ - در میان آثار منتشر شده، می‌توان از این آثار یاد کرد: الغدير فی التراث الاسلامی، اهل البيت علیهم‌السلام فی المكتبة العربية، مكتبة العلامة الحلی، فهرست منتجب الدین، موقف الشيعة من هجمات الخصوم، فهرس مكتبة اميرالمؤمنين عليه السلام، معجم اعلام الشيعة.

۲ در باره ایشان بنگرید: «المحقق الطباطبائي في ذكره السنوية الأولى» (يادنامه نخستین سالگرد ایشان در سه جلد)، قم: مؤسسة آل البيت، ۱۴۱۷ ق.؛ نیز: کتاب ماه کلیات، شماره ۶۹ و ۷۰، شهریور و مهر ۱۳۸۲، (ویژه بزرگداشت شیخ آقا بزرگ تهرانی و سید عبدالعزیز طباطبایی).

ما نزل من القرآن فى على

لاحمد بن محمد بن المظفر بن المختار الرازى

نسخة ضمن مجموعة من مؤلفاته فى مكتبة لاله لى رقم ٣٧٣٩ فى المكتبة السليمانية
بخط نصرالله بن محمد القصرى، تاريخها سنة ٧٣٨.
الورقة ٢١ / ب.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على نبيه محمد و آله أجمعين.
و بعد فهذا ذكر الآيات التى نزلت فى الامام أميرالمومنين على بن أبى طالب عليه
السلام.

- [١] أ: انما وليكم الله و رسوله والذين آمنوا الذين يقيمون الصلاة و يؤتون الزكوة
وهم راعون. [المائدة، ٥٥]
[٢] ب: يا أيها الرسول بلغ ما أنزل اليك من ربك و ان لم تفعل فما بلغت رسالته.
[المائدة، ٦٧]
[٣] ج: ان الله يأمر بالعدل و الاحسان و ايتاء ذى القربى و ينهى عن الفحشاء، الآية.
[النحل، ٩٠]
[٤] د: يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله و آمنوا برسوله يؤتكم كفلين من رحمته و يجعل
لكم نوراً. الآية. [الحديد، ٢٨]
[٥] هـ: و أن لو استقاموا على الطريقة لاسقيناهم ماء غدقاً لفتنهم فيه، الآية.
[الجن، ١٦]
[٦] و: فأما الذين آمنوا فيعلمون أنه الحق من ربهم. [البقرة، ٢٦]
[٧] ز: ألم أحسب الناس ... الآية. [العنكبوت، ١ و ٢]
[٨] ح: ذلك بأنهم اتبعوا ما أسخط الله و كرهوا رضوانه فاحبط أعمالهم.
[محمد ﷺ، ٢٨]
[٩] ط: والله يدعو الى دارالسلام و يهدى من يشاء الى صراط مستقيم. [يونس، ٢٥]
[١٠] ي: و لئن قتلتم فى سبيل الله أو متم لمغفرة من الله و رحمة خير مما يجمعون.
[آل عمران، ١٥٧]

- [١١] يا: للذين احسنوا الحسنى و زيادة. [يونس، ٢٦]
- [١٢] يب: و من يكفر بالايمان فقد حبط عمله. [المائدة، ٥]
- [١٣] يج: و ائى لغفار لمن تاب و آمن و عمل صالحاً ثم اهتدى. [طه، ٨٢]
- [١٤] يد: فستعلمون من أصحاب الصراط السوى و من اهتدى. [طه، ١٣٥]
- [١٥] يه: فابى أكثر الناس الكفوراً. [الفرقان، ٥٠]
- [١٦] يو: ذلك بأنهم كرهوا ما أنزل الله فاحبط أعمالهم. [محمد صلى الله عليه و آله، ٩]
- [١٧] يز: ولكن جعلناه نوراً نهدي به من نشاء من عبادنا و أنك لتهدى الى صراط مستقيم. [الشورى، ٥٢]
- [١٨] يح: فاستمسك بالذى أوحى اليك أنك على صراط مستقيم. [الزخرف، ٤٣]
- [١٩] يط: فأما الذين آمنوا بالله و اعتصموا به، الآية. [النساء، ١٧٥]
- [٢٠] ك: ولو أنهم فعلوا ما يوعظون به لكان خيراً لهم ... الآية. [النساء، ٦٦]
- [٢١] كا: وان تظاهرا عليه فإن الله هو مولاه و جبريل و صالح المؤمنين. [التحريم، ٤]
- [٢٢] كب: يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله و كونوا مع الصادقين. [التوبة، ١١٩]
- [٢٣] كج: أنما أنت منذر و لكل قوم هاد. [الوعد، ٧]
- [٢٤] كد: أفمن كان على بيئة من ربه و يتلوه شاهد منه. [هود، ١٧]
- [٢٥] كه: و من عنده علم الكتاب. [الرعد، ٤٣]
- [٢٦] كو: و الذى جاء بالصدق و صدق به. [الزمر، ٣٣]
- [٢٧] كز: و الملائكة يسبحون بحمد ربهم و يستغفرون لمن فى الأرض. [الشورى، ٥]
- [٢٨] كح: يا أيها الذين آمنوا اذا ناجيتم الرسول فقدموا بين يدي نجواكم صدقة، الآية. [المجادلة، ١٢]
- [٢٩] كط: أنما المومنون الذين آمنوا بالله و رسوله ثم لم يرتابوا و جاهدوا باموالهم و انفسهم فى سبيل الله اولئك هم الصادقون. [الحجرات، ١٥]
- [٣٠] ل: أجعلتم سقاية الحاج و عمارة المسجد الحرام كمن آمن بالله و اليوم الآخر و جاهد فى سبيل الله، الآية. [التوبة، ١٩]
- [٣١] لا: حم عسق. [الشورى، ١]
- [٣٢] لب: أنما يخشى الله من عباده العلماء. [فاطر، ٢٨]
- [٣٣] لج: و تعيها أذن و اعية. [الحاقة، ١٢]

- [۳۴] لد: قل بفضل الله وبرحمته، الآية. [يونس، ۵۸]
- [۳۵] له: يا أيها الذين آمنوا ادخلوا في السلم كافة. [البقرة، ۲۰۸]
- [۳۶] لو: ووالد و ما ولد. [البلد، ۳]
- [۳۷] لزو: وبالوالدين احساناً. [الاسراء، ۲۳]
- [۳۸] لح: النبي أولى بالمؤمنين من أنفسهم. [الأحزاب، ۶]
- [۳۹] لط: وكفى الله المؤمنين القتال، [الأحزاب، ۲۵] أى: بعلى.
- [۴۰] م: ومن الناس من يشتري نفسه ابتغاء مرضات الله، الآية. [البقرة، ۲۰۷]
- [۴۲] مب: ^(۱) فاما نذهب بك فاننا منهم منتقمون. [المؤمنون، ۴۱]
- [۴۳] مج: وانا على ان نريك ما نعدهم لقادرون. [المؤمنون، ۹۵]
- [۴۴] مد: قل هل ننبئكم بالاخسرين اعمالا. [الكهف، ۱۰۳]
- [۴۵] مه: السابقون السابقون أولئك المقربون، الآية. [الواقعة، ۱۰ و ۱۱]
- [۴۶] مو: هذان خصمان اختصموا في ربهم. [الحج، ۱۹]
- [۴۷] مز: واذن من الله ورسوله الى الناس يوم الحج الأكبر ... الآية. [التوبة، ۳]
- [۴۸] مح: ولا جنبا الا عابري سبيل حتى تغتسلوا. [النساء، ۴۳]
- [۴۹] مط: الذين ينفقون أموالهم بالليل والنهار سرا وعلانية ... الآية. [البقرة، ۲۷۴]
- [۵۰] ن: ان الذين اجرموا كانوا من الذين آمنوا يضحكون. [المطففين، ۲۹]
- [۵۱] نا: طوبى لهم وحسن مآب. [الوعد، ۲۹]
- [۵۲] نب: يا أيها الذين آمنوا، في جميع القرآن.
- [۵۳] نج: و سيجزي الله الشاكرين. [آل عمران، ۱۴۴]
- [۵۴] ند: ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذين سبقونا بالايمان. [الحشر، ۱۰]
- [۵۵] نه: سورة محمد كل ما فيها من: الذين آمنوا - وهو سبعة - في علي. و ما فيها من: الذين كفروا - وهي سبعة - في اعدائه من بنى أمية.
- [۵۶] نو: ان الذين آمنوا و عملوا الصالحات سيجعل لهم الرحمن وداً. [مريم، ۹۶]
- [۵۷] نز: فانما يسرناه بلسانك لتبشر به المتقين ... الآية. [مريم، ۹۷]
- [۵۸] نح: ثم افيضوا من حيث أفاض الناس. [البقرة، ۱۹۹]
- [۵۹] نط: أم يحسدون الناس على ما آتاهم الله من فضله. [انساء، ۵۴]

- [٦٠] س: ولسوف يعطيك ربك فترضى. [الضحى، ٥]
- [٦١] سا: فى بيوت أذن الله أن ترفع و يذكر فيها اسمه، الآية. [النور، ٣٦]
- [٦٢] سب: رجال لا تلهيهم تجارة و لا بيع عن ذكر الله، الآية. [النور، ٣٧]
- [٦٣] سج: أنما يريد الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت و يطهركم تطهيراً. [الاحزاب، ٣٣]
- [٦٤] سد: فمن حاجك فيه من بعد ما جاءك من العلم فقل تعالوا ندع أبناءنا و أبناءكم و نساءنا و نساءكم ... الآية. [آل عمران، ٦١]
- [٦٥] سه: انّ مثل عيسى عند الله كمثل آدم خلقه من تراب، الآية. [آل عمران، ٥٩]
- [٦٦] سو: سلام على آل ياسين [الصافات، ١٣٠].
- [٦٧] سز: ليسوا سواء من أهل الكتاب .. الآية [آل عمران، ١١٣].
- [٦٨] سخ: و جعلنا منهم ائمة يهدون بأمرنا [السجدة، ٢٤].
- [٦٩] سط: و انّ هذا صراطى مستقيماً فاتبعوه [الانعام، ١٥٣].
- [٧٠] ع: ولا يتخذوا من دون الله و لا رسوله و لا المؤمنين وليجة. [التوبة، ١٦]
- [٧١] عا: من المؤمنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه ... الآية [الأحزاب، ٢٣].
- [٧٢] عب: انّ الله اصطفى آدم و نوحاً و آل ابراهيم و آل عمران على العالمين [آل عمران، ٣٣].
- [٧٣] عج: هذا ذكر من معى و ذكر من قبلى بل أكثرهم لا يعلمون الحق فهم معرضون [الانبياء، ٢٤].
- [٧٤] عد: ثم اورثنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا ... الآية [فاطر، ٣٢].
- [٧٥] عه: فاسئلوا أهل الذكر ان كنتم لا تعلمون [النحل، ٤٣].
- [٧٦] عو: قل هل يستوى الذين يعلمون و الذين لا يعلمون [الزمر، ٩].
- [٧٧] عز: كذبوا باياتنا كلها [القمر، ٤٢].
- [٧٨] عح: و ان المساجد لله ... الخ [الجن، ١٨].
- [٧٩] عط: يا أيها الذين آمنوا اطيعوا الله و اطيعوا الرسول و أولى الأمر منكم [النساء، ٥٩].
- [٨٠] ف: يحكم به ذوا عدل منكم [المائدة، ٩٥].
- [٨١] فا: فلا و ربك لا يؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم [النساء، ٦٥].
- [٨٢] فب: انّ الله يأمركم ان تؤدوا الأمانات الى أهلها [النساء، ٥٨].
- [٨٣] فج: لتسئلن يومئذ عن النعيم [التكاثر، ٥٨].

- [٨٤] فد: فوربك لنسألنهم أجمعين ... الآية. [الحجر، ٩٢]
- [٨٥] فه: أولو الأرحام بعضهم أولى ببعض في كتاب الله [الانفال، ٧٥].
- [٨٦] فو: فلو لا كان من القرون من قبلكم أولو بقية ينهون عن الفساد ... الآية [هود، ١١٦].
- [٨٧] فز: قل هذه سبيلي أدعو الى الله على بصيرة أنا ومن اتبعنى [يوسف، ١٠٨].
- [٨٨] فح: ومثل كلمة طيبة كشجرة طيبة، الآية [ابراهيم، ٢٦].
- [٨٩] فط: اصبروا وصابروا وابطوا [آل عمران، ٢٠٠].
- [٩٠] ص: فأذن مؤذن بينهم ان لعنة الله على الظالمين [الاعراف، ٤٤].
- [٩١] صا: ثلثة من الأولين و قليل من الآخريين [الواقعة، ١٣].
- [٩٢] صب: يومئذ تحدث أخبارها [الزلزلة، ٤].
- [٩٣] صج: اخرجنا لهم دابة من الأرض [النمل، ٨٢].
- [٩٤] صد: ما ضربوه لك آلا جدلاً. [الزخرف، ٥٨].
- [٩٥] صه: يوم تبيض وجوه و تسود وجوه [آل عمران، ١٠٦].
- [٩٦] صو: أولئك هم خير البرية [البينة، ٧].
- [٩٧] صز: الذين آمنوا و تطمئن قلوبهم بذكر الله ... الآية [الرعد، ٢٨].
- [٩٨] صح: الا أصحاب اليمين [المدثر، ٣٩].
- [٩٩] صط: و اما ان كان من أصحاب اليمين فسلام لك من أصحاب اليمين [الواقعة، ٩٠ - ٩١].
- [١٠٠] ق: واستعينوا بالصبر و الصلوة و أنها لكبيرة آلا على الخاشعين [البقرة، ٤٥].
- [١٠١] قا: و بئر معطلة و قصر مشيد [الحج، ٤٥].
- [١٠٢] قب: و اذا النفوس زوجت [التكوير، ٧].
- [١٠٣] قج: احشروا الذين ظلموا و ازواجهم [الصافات، ٢٢].
- [١٠٤] قد: كلمة الذين كفروا السفلى و كلمة الله هي العليا [التوبة، ٤٠].
- [١٠٥] قه: من جاء بالحسنة فله عشر امثالها [الأنعام، ١٦٠].
- [١٠٦] قو: فما لنا من شافعين [الشعراء، ١٠٠].
- [١٠٧] قز: فلو ان لناكرة فنكون من المؤمنين [الشعراء، ١٠٢].
- [١٠٨] قح: فلما رأوا بأسنا قالوا آمنا بالله و حده، الآية [غافر، ٨٤].
- [١٠٩] قط: و حيل بينهم و بين ما يشتهون، الآية [سبأ، ٥٤].

- [۱۱۰] قى: لا يتخذ المؤمنون الكافرين أولياء من دون المؤمنين [آل عمران، ۲۸].
- [۱۱۱] قيا: انّ المنافقين فى الدرك الأسفل من النار، الآية [النساء، ۱۴۵].
- [۱۱۲] قب: ولتعرفنهم فى لحن القول [محمد صلى الله عليه و آله، ۳۰].
- [۱۱۳] قيج: كتاب مرقوم [المطففين، ۲۰].
- [۱۱۴] قيد: و أنى لهم التناوش من مكان بعيد [سبأ، ۵۲].
- [۱۱۵] قيه: و أنك لعلى خلق عظيم [القلم، ۴].
- [۱۱۶] قيو: أفمن كان مؤمناً كمن كان فاسقاً لا يستوتون ... الآية [السجدة، ۱۸].
- [۱۱۷] قيز: و يقولون آمنا بالله و بالرسول ... الآية [النور، ۴۷].
- [۱۱۸] قيج: ما يكون من نجوى ثلاثة ألا هو رابعهم ... الآية [المجادلة، ۷].
- [۱۱۹] قيط: أم يحسبون أننا لا نسمع سرهم و نجواهم [الزخرف، ۸۰].
- [۱۲۰] قك: و من يرد فيه بالحاد بظلم ... الآية [الحج، ۲۵].
- [۱۲۱] قكا: أم أبرموا أمراً فأنما مبرمون [الزخرف، ۷۹].
- [۱۲۲] قكب: يحلفون بالله ما قالوا، الآية [التوبة، ۷۴].
- [۱۲۳] قكج: انّ الذين ارتدوا على أديبارهم، الآية [محمد صلى الله عليه و آله، ۲۵].
- [۱۲۴] قكه: الظانين بالله ظن السوء، الآية. [الفتح، ۶].
- [۱۲۵] قكه: فلعلك تارك بعض ما يوحى اليك ... الآية [هود، ۱۲].
- [۱۲۶] قكو: وترى الظالمين لَمَا رَأُوا الْعَذَابَ ... الآية. [الشورى، ۴۴].
- [۱۲۷] قكز: وقال الذين آمنوا انّ الخاسرين الذين خسروا أنفسهم، الآية. [الشورى، ۴۵].
- [۱۲۸] قكح: و من الناس من يعجبك قوله، الآية. [البقرة، ۲۰۴] ^(۱)
- [۱۲۹] قكط: الم تر الى الذين بدلوا نعمة الله كفوفاً. [ابراهيم، ۲۸].
- [۱۳۰] قل: ان نشأ ننزل عليهم من السماء آية فظلت أعناقهم لها خاضعين. [الشعراء، ۴].
- [۱۳۱] قلا: فلما نسوا ما ذكروا به، الآية. [الاعراف، ۱۶۵].
- [۱۳۲] قلب: و نريد ان نمن على الذين استضعفوا فى الأرض، الآية. [القصص، ۵].
- [۱۳۳] قلج: وعد الله الذين آمنوا منكم و عملوا الصالحات ليستخلفنهم فى الأرض،

۱ دلالت ابن آيه بر فضيلت اميرالمؤمنين عليه السلام، از طريق بيان ويزگی های دشمنان آن حضرت است، مانند آنچه مؤلف ذیل آیه شماره ۵۵ بیان داشت.

الآية. [النور: ٥٥]

[١٣٤] قل: لا أسألكم عليه أجراً ألا المودة في القربى و من يقترف حسنة نزد له فيها حسناً. [الشورى، ٢٣]

[١٣٥] قل: فات ذا القربى حقه. [الروم، ٣٨]

[١٣٦] قلوا: فليله و للرسول ولذى القربى. [الحشر، ٧]

[١٣٧] قلز: وهو الذى خلق من الماء بشراً فجعله نسباً وصهراً، الآية. [الفرقان، ٥٤]

[١٣٨] قلح: الذين قال لهم الناس انّ الناس قد جمعوا لكم ... الآية. [آل عمران، ١٧٣]

[١٣٩] قلط: قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى يحببكم الله. [آله عمران، ٣١]

[١٤٠] قم: واذا أخذ ريك من بنى آدم من ظهورهم ذريتهم و اشهدهم على انفسهم

ألست بربكم [الاعراف، ١٧٢] و محمد نبيكم و على امامكم، قال أبو جعفر الباقر: ما نزل جبريل بها ألا هكذا.

[١٤١] قما: ليهلك من هلك عن بينة و يحيى من حى عن بينة. [الانفال، ٤٢]

[١٤٢] قمب: و النجم اذا هوى. [النجم، ١]

[١٤٣] قمج: سأل سائل بعداب واقع للكافرين. [المعارج، ١ و ٢]

[١٤٤] قمد: واذا صرفنا اليك نفراً من الجن، الآية. [الاحقاف، ٢٩]

[١٤٥] قمه: لا تجد قوماً يؤمنون بالله و اليوم الآخر. [المجادلة، ٢٢]

[١٤٦] قمو: واذا لقوا الذين آمنوا قالوا آمنا، الآية. [البقرة، ١٤]

[١٤٧] قمز: يا أيها الذين آمنوا كتب عليكم الصيام ... الآية. [البقرة، ١٨٣]

[١٤٨] قمح: و على الأعراف رجال يعرفون كلا بسيماهم، الآية. [الاعراف، ٤٦]

[١٤٩] قمط: والسابقون الأولون من المهاجرين و الأنصار، الآية. [التوبة، ١٠٠]

[١٥٠] قن: وفى الأرض قطع متجاورات، الآية. [الرعد، ٤]

[١٥١] قنا: و ان من شىء ألا يسبح بحمده، الآية. [الاسراء، ٤٤]

[١٥٢] قنب: ان الذين سبقت لهم منّا الحسنى أولئك عنها مبعدون. [الانبياء، ١٠١]

[١٥٣] قنح: أفمن وعدناه وعداً حسناً فهو لاقية كمن متعناه متاع الحياة الدنيا ...

الآية. [القصص، ٦١]

[١٥٤] قند: والذين يؤذون المؤمنين و المؤمنات بغير ما اكتسبوا فقد احتملوا ...

الآية. [الاحزاب، ٥٨]

[١٥٥] قنه: و اسأل من أرسلنا من قبلك من رسلنا، الآية. [الزخرف، ٤٥]

[١٥٦] قنؤ: مرآ البحرين يلتقيان بينهما برزخ لا يبغيان ... يخرج منهما اللؤلؤ والمرجان. [الرحمن، ١٩ - ٢٢]

[١٥٧] قنؤ: يوفون بالندر و يخافون يوماً كان شره مستطيراً، الآيات. [الانسان، ٧]
فذلك كله مائة وست و خمسون آية نزلت فى فضل على و أولاده عليهم السلام.